Megkezdődött Szegeden az első országos fizikai-kémiai konferencia

Szegeden vasárnap kezdődött meg a Tudományegyetem „Béke"-épületében az első országos fizikai-kémiai konferencia. Több mint háromszázan jöttek el az ország minden részéből: egyetemi tanárok, munkatársaik, az ipari kutató intézetek dolgozói, az üzemek mérnökei.

Dr. Kiss Árpád, a Szegedi Tudományegyetem rektora üdvözölte a megjelenteket. Arról beszélt, hogy a fizikai-kémiai irányú kutatások hazánkban már közel egy évszázados multra tekinthetnek viszsza, de a gazdasági elmaradottság, az intézetek rossz felszerelése lépten-nyomon akadályozta a munkát. Csak a felszabadulás után indulhatott meg nagyobb lendülettel és szélesebb területen a fizikai-kémiai káderek képzése, a fizikai-kémiai kutatások kiszélesítése.

Preisich Miklós, a Magyar Kémikusok Egyesületének főtitkára megnyitójában elmondotta, hogy a felszabadulás óta ez az ötödik vegyésztalálkozó, amit rendeznek. A konferenciának kettős jelentősége van — mondotta a továbbiakban. Amellett, hogy komoly tudományos vitákra ad lehetőséget, az ország minden részéből érkezett többszáz vegyész megbeszélheti problémáit. Hangsúlyozta, hogy a részvevőknek nagy örömükre szolgál, hogy a konferencia egybeesik Szeged felszabadulásának évfordulójával és így a tudomány eredményeinek hirdetésével ők is hozzájárulhatnak a felszabadulás megünnepléséhez.

Ezután a konferencia megkezdte munkáját. Az egyik előadássorozaton a fizikai-kémiai kutatások elvi problémáit, a másikon a fizikai-kémiai kutatások ipari alkalmazását vitatják meg. Az első napon tizenkét előadás hangzott el és valamennyit élénk vita követte.

Az Ünnepi Könyvhét szegedi megnyitója

Szegeden vasárnap délelőtt a Széchenyi téren ünnepélyes keretek között nyitották meg az Ünnepi Könyvhetet. Dér Endre, a Magyar Irószövetség szegedi csoportjának titkára mondott megnyitó beszédet. Utána a vásárlók százai keresték fel a sátrakat. Karinthy: „Igy írtok ti" és a „Tanár úr kérem" című művei a sátrakból egy óra alatt elfogytak. Zsúfolt volt vasárnap az Állami Könyvterjesztő Vállalat Lenin utcai üzlete is. Különösen sokan vásárolták a nagy szegedi író, Móra Ferenc „Aranykoporsó" és több más könyvét. Sok József Attila verseskötet, Jókai, Móricz, Mikszáth, valamint más írók és költők alkotásai találtak gazdára. A város főútvonalain felállított sátrakon kívül hatvan szegedi üzemben és vállalatnál, valamint tíz szegedkörnyéki községben is árusítják az Ünnepi Könyvhét újdonságait.

SZEGEDI JEGYZETEK

Meggondolatlanság

Az őszi zápor verte buborékok elsimultak az aszfalton s egy-egy erőtlen napsugár áttört a ritkuló felhőrétegen. M. I. felsővárosi lakos is indult most már hazafelé. Tápai-utcai lakására. Az egyik söntésből kijövet, — ahová az eső elől húzódott be a piacról hazatérőben és ahol jól belenézett a pohár fenekére — dülöngélve indult meg. M. I. a kerékpárjára felpakolt paradicsom és paprika mellett, melyet a piacon vásárolt, a vázra szerelt ülőkébe beleültette, a körülbelül két és féléves kisfiát is, mert sietni akart. Éhesen gondolt felesége főztjére, aki otthon várta az ebéddel, ami a néhány elfogyasztott fröccs után bizonyára jól is esett volna . . .

A Deák Ferenc-utcában azonban könyvnyen tragikussá válható esemény történt. A kerékpár nem akart engedelmeskedni a szesztől elzsibbadt izmoknak s a járdaszegély mellett kidőlt gazdája kezéből, ki elterült mellette. Csörömpölésbe vegyülő zuhanás, gyermeksírás, szörnyülködő hangok, ajtócsapkodás követték egymást. Hamarosan asszonyok, férfiak gyültek össze az eset színhelyén. Az asszonyok egyike megrémült arccal emelte karjaiba a síró kisgyermeket, aki a kerékpárral együtt fejjel az aszfaltra, majdnem a járdaszegélyre zuhant. A fiatalasszony karjába vette a kisgyereket, valaki orvosért szaladt: a kisfiú homloka erősen feldagadt, csupa véraláfutásos volt. Kedves kis szőke feje, megmegbillent fájdalmában.

Képzeljük el, milyen következményekkel járt volna, ha a gyerek a járdaszegélyére esik. Milyen szerencsétlenség előidézője lehetett volna az a pár pohár bor vagy pálinka, amit az eső elől behúzódva az apa elfogyasztott!

Szülők! Vigyázzatok jobban gyermekeitekre!

— gera —

A megvalósuló kormányprogram nyomán

Jelentősen javul Szeged burgonyaellátása

Nem kell azt senki előtt sem bizonygatni, hogy a burgonya nagyon fontos népélelmezési cikk. Tán nem túlzás azt mondani róla, hogy a „második kenyér". Öröm a háziasszonyoknak, a családoknak, hogy hallják és maguk is tapasztalják: van bőven a különböző szegedi árudákban is burgonya.

Megfelelő, bő volt a burgonya termés.

Minden család a maga példájából mondhatja el, hogy lényegesen olcsóbban vásárolhat burgonyát most, mint az elmult év hasonló időszakában.

Az elmúlt 3 hónap alatt Szegeden ötször csökkent a burgonya ára és nem lehet vitás, hogy ez komoly megtakarítást jelent a háztartásoknak. A tavalyi 3.60 forintos burgonya helyett az idén 2, 1.80, 1.60, majd 1.50 forint lett a burgonya ára. De ezután is olcsóbbodott; a Gülbaba és a rózsa burgonya kilója 1.40 forint, míg az Ella és egyéb fajták pedig 1 forintos áron beszerezhetők —: a MEZŐKER árudáiban, az Élelmiszerkiskereskedelmi Vállalatok és Népboltok üzleteiben. A kilónkénti 1 forintos burgonya nagy örömet okozott Kiss István jutaárugyári munkás feleségének is, aki kilenced magára főz. Ő is saját háztartása példáján állapította meg, hogy jelentős összeget takarít meg, az olcsóbbá lett burgonyával.

Naponként érkeznek a burgonyával megrakott szerelvények a tiszaparti városba és az elkövetkezendő időkben is tetemes mennyiséget kap Szeged népe.

Vásárolhatják a burgonyát — és jól teszik, ha vásárolják — a szegedi dolgozók. A Vásárhelyi-sugárúton lévő 10. számú Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat tavaly szeptemberben 60 mázsa, az idén szeptemberben pedig 212 mázsa burgonyát adott el. Az 50. számú kiskereskedelmi áruda ez év szeptemberében több mint 70 mázsával több burgonyát juttatott a lakosságnak, mint az elmúlt év hasonló időszakában. De így folytathatnánk a sort valamennyi árudánál. Mindez bizonyítja, hogy jelentős mértékben javult a burgonya ellátás.

Többszáz vagon burgonyát tárolnak télire, folyamatos árusításra Szegeden. Már javában tart a tárolóhelyek fertőtlenítése, tisztogatása és a szükséges eszközökkel való felszerelése. Minden adottság meg van arra, hogy a szegedi dolgozók burgonyával való ellátásában ne legyen zökkenő.

Ha a burgonya vásárlása mértékkel, a szükségletek szerint történik, az csöppet sem hiba, sőt magától értetődő dolog. De az

megengedhetetlen, hogy egyesek spekulációs tervekkel halmozzanak. Érkeztek olyan hírek is, hogy néhányan az olcsó burgonyát állatokkal etetik fel.

Nyilvánvaló, hogy ilyen esetekben a törvény szigorát kell alkalmazni.

Az elmúlt télen — nincs mit tagadnunk — volt idő, amikor komoly bajok voltak Szegeden — különböző okok miatt — a burgonya ellátásban. Az idén sokat javult a burgonya ellátás. Nincs szükség a halmozásra, a nagy készletek felvásárlására. A nagy készleteknél megtörténhet, — különösen az Ella burgonyánál —, hogy megrothad, mert még tartós tárolásra nem alkalmas.

A MEZŐKER a burgonya folyamatos szállítására felkészült. De fontos, hogy ügyeljenek a minőségre is, mert

bizony tavaly joggal panaszolták, hogy a vásárolt burgonya között romlott is akadt. Ez is intse arra a MEZŐKER vezetőit és dolgozóit, hogy nagy gonddal végezzék a tárolást.

Szegeden és a szegedi járásban — Szőregen, Öszentivánon stb. — jelentős burgonyamennyiségeket termesztenek. A termés jó. Meg kell azonban világosan mondani, hogy Szeged zökkenőmentes burgonyaellátása is függ a beadástól. A termelőszövetkezeteknek és egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztoknak fontos kötelessége a burgonya beadás teljesítése is. Az ipari munkások mindent megtesznek azért, hogy minél több iparcikk kerüljön a faluba. A falu népének is meg kell tennie a magáét. Számos elismerésre méltó példa van erre . . .

S most örömmel veszi a város lakossága, hogy van burgonya és olcsóbb az ára, — javult az ellátás.

114.3 százalékra teljesítette harmadik negyedévi tervét a Csongrádmegyei Nyomdaipari Vállalat

A Csongrádmegyei Nyomdaipari Vállalat III. negyedévi tervét 114.3 százalékra teljesítette.

Az utóbbi hetekben fejezte be az üzem a Mezőgazdasági Könyvkiadó kiadásában megjelent Háziállatok bonctana és élettana című tankönyvet, a Tankönyvkiadó részére pedig a Számtan és mértan tanítása, és az Óvodai oktatás kérdései című műveket, valamint egy 19 és 21 íves segédkönyvet pedagógusok részére. Rövidesen elkészülnek az Akadémiai Kiadó megrendelésével is, a Levéltári közleményekkel, valamint Szőkefalvy és Rényi professzorok két nagy matematikai munkájával.

Ezeknek a könyveknek nyomdai kiállítása a magyar könyvpiacon igazi megbecsülést szerez a szegedi helyi iparnak és a szegedi nyomdászoknak, akik közül Léber István, Farkas János, Hack János, Vigh Ferenc, Zakár János, Zalahegyi Lajosné, Teleki István, Mitrov Jánosné, Gera Mária, Svábi Gyuláné, Szűcs Béla, Keresztúri Jenő és Biczók Józsefné dolgozók tűntek ki.

Gabnai János

Falumúzeumot rendeznek be a kiskundorozsmai szélmalomban

A csaknem két évszázada épített kiskundorozsmai szélmalomban — amelyről Dankó Pista »A nem forog a, nem forog a dorozsmai szélmalom« című országszerte ismert dalát írta — a közeljövőben falumúzeumot rendeznek be.

A kiállítási anyag felkutatásában a pedagógusok munkaközössége, az úttörők padláskutató brigádjai mellett résztvesznek a község lakói is. Már több, az ezernyolcszáz hatvanas évekből származó kubikosszerszámot, régi bútort és sok más használati tárgyat gyűjtöttek össze.

Kiállításra kerülnek majd az 1848-as szabadságharc, és az 1919-es dicsőséges Tanácsköztársaság idejéből fentmaradt írásos dokumentumok mellett Móricznak, Mórának és Tömörkénynek az alföldi kubikosok életével foglalkozó írásai és könyvei.

A község kultúrotthonának képzőművész- és fotó szakköre festményeken, rajzokon és fényképeken keresztül a felszabadulás utáni tíz év történetét mutatja majd be.

„A felszabadulás és Magyarország nemzetközi jogi szuverénitása"

Előadás a Tudományegyetem aulájában

A szegedi egyetemek és főiskola által Szeged felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi előadássorozat első előadását Buza László egyetemi tanár, akadémikus tartja »A felszabadulás és Magyarország nemzetközi jogi szuverénitása« címmel a Tudományegyetem aulájában október 6-án délután 6 órakor (Dugonics-tér 13.). Az előadásra mindenkit szívesen látnak.

SZEGED TIZ ÉVE

Az első kísérlet után

1945. október 1. Alig egy évvel a szegedi fasiszták végórája után megindult az első centrifuga a Szerves-kémia Kutatóintézet egyetlen laboratóriumában. A halk durúzsolás jelzi egy új, alkotó korszak kezdetét.

— Ugyan miféle makacs emberek azok ott hárman? — füttyent be az északi szél a szomszéd kihalt laboratórium síró ablakkeretei között. Keresztülrohan a szobácskán; ki a másik ablak pakundekli hasadékán. Fölröppen a háztetőre, s a megrongált kéményen vissza, be egész a kis vaskályha pislákoló tüzéig, hogy kifüstölje a bentlévőket.

Nem addig a!

Nem olyan fából faragták azokat.

A vezetőjük Fodor Gábor elvtárs adjunktus. Fizetéséből csak két gyermekének jut tejre, a harmadiknak már Hódmezővásárhelyről, a nagyszülőktől kell, sokszor a Tisza zajló jegén keresztül meghozni a két-három napra való tejet. Fodor elvtárs mellett Kiss József és Kovács Ödön elvtársak dolgoznak; utóbbi díjtalanul.

Miért dolgoznak hát éjt nappallá téve, mostoha körülmények közt? De miért dolgoznak a Kendergyár, a Gyufagyár, az Újszegedi Kender munkásai? Miért küzdenek vállváll mellett a csepeli proletárok a szovjet katonákkal a Duna vize felett a csontig ható ónos-jeges viharral?

Tíz évvel az események után ma már könnyű erre választ adni, de akkor még kevesebben néztek fel bizakodón a laboratórium pislákoló ablakaira, mint amennyi kétkedő, reménytvesztett ember elballagott az árkádok alatt.

Fodor elvtárs — ma kétszeres Kossuth-díjas, a szerves kémia professzora, a Tudományos Akadémia levelező tagja — így emlékezik vissza ezekre a hónapokra:

— Úgy voltunk ezzel valamennyien, hogy szégyeltünk volna ölbetett kezekkel ülni akkor, amikor láttuk, hogy az üzemi munkások milyen óriási áldozatok árán dolgoznak. Ezenkívül határozott hit és makacsság élt bennünk, hogy nekünk lehet és kell dolgoznunk.

1946-ban már 10 ember sürgött-forgott az egyetlen laboratóriumban és ebben az évben született meg az első gyakorlati eredmény. Egy szívgyógyszernek, a szimpatomimnak hazai gyártását oldották meg. E felfedezésig ezt a gyógyszert Németországból importáltuk.

1947-ben már valamivel könnyebb volt gazdasági helyzetünk, bár a perspektivikus kutatás céljaihoz szükséges anyagokat csak úgy tudták biztosítani, hogy

ipari üzemeknek vállaltak kutatásokat

csereértékért, sőt 1945-ben még sacharint is gyártottak titokban, hogy dolgozni tudjanak. Műszereik ebben az időben még alig-alig akadtak. Ennek ellenére már ebben az évben megvetették azoknak a kutatásoknak alapjait, melyek az intézetnek nemzetközi hírnevet szereztek.

Három év megfeszített munkája után, 1948-ban az első tervhitelek megjelenésekor népi demokratikus rendünk nem feledkezett meg a Szerves Kémiai Kutatóintézetről. Mint a futótűz, úgy indult meg az intézet terjeszkedése, gyarapodása. Kőművesek, asztalosok szerszámai verték fel az első emelet hűvös folyosóinak csendjét. 1952-ben pedig a Béke-épület felépülésével tágabb helyet kapott az intézet. A felszabadulás előtti örökségből visszamaradt néhány mérleg, egy centrifuga egy polariméter helyét fokozatosan méltóságos külsejű, modern kísérleti eszközök: antokláf, olajlégszivattyú, higanylégszivattyú, elektromos műszerek sora foglalta el.

A hatalmas beruházásokkal párhuzamosan nőtt a tudományos termelőmunka mennyisége és értéke is.

Mikor 1949-ben Fodor elvtársat megbízta kormányunk az intézet vezetésével, akkor már hatalmas lendülettel folytak azok a térkémia kutatások, melyekre ma már szovjet, francia, angol, amerikai tudományos tan- és szakkönyvek is hivatkoznak.

De nézzük csak, mit is jelentenek ezek a térkémiai felfedezések?

— Harminc-negyven éve megoldatlan probléma — mondja Fodor elvtárs —, hogy milyen az alkaloidok, például az atropin, kokain molekuláinak finom szerkezete. Különösen fontos lett volna ezt tudni a nagyhatású gyógyszereknél, mert az atomok térbeli elhelyezkedésétől

nagymértékben függ egy-egy gyógyszer élettani hatása.

Az élő szervezet sejtjeire csak olyan anyagok képesek hatni, melyek meg tudnak rajta kötődni. Ehhez természetesen ismerni kell a hatóanyagok molekuláiban az atomok térbeli helyzetét. Fischer Emil, úttörő német kutató mondotta azt a hasonlatot, hogy életet irányító fontos enzimek csak akkor képesek bizonyos anyagokat átalakítani, (például a keményítőből cukrot készíteni), ha úgy viszonylanak ehhez az anyaghoz, mint a kulcs a zárhoz. Ez természetesen vonatkozik a legtöbb gyógyszerhatású anyagra is. Ehhez persze a gyógyszer atomjainak térbeli szerkezetét kellett megismerni. S álhatatos munkával sikerült megoldanunk ezt először a treomicinnél. Ma már ismerjük a kokain, atropin és sok más nagyhatású gyógyszer térbeli szerkezetét is.

A tíz évvel ezelőtti kopár, szegényesen felszerelt épület lelkes kutatói ma olyan eredményekkel állnak előttünk, melyekkel felszabadult hazánk fiatal tudományának, világraszóló évfordulói ajándékot adtak. E tíz év alatt 110 tudományos dolgozat látott napvilágot az intézet falai között. Fodor professzor elvtársat nemrégi svájci tudományos útja után az idén Prágába és Lipcsébe hívták meg. Kiss József elvtársat, a „Felsőoktatás kiváló dolgozóját", aki egyben a kémiai tudományok kandidátusa is, tavaly Németországban látták vendégül, Kovács Ödön kandidátus az idén megy prágai tanulmányútra.

Az intézetben öt aspiráns készül tanítóik nyomdokába lépni. A tudományos kutatómunkában már újabb eredmények előtt állnak a mezőgazdasági hulladékanyagok vegyipari hasznosításának kísérletei terén. S mindemellett igényes oktatómunka is folyik az intézetben.

De ki győrné elsorolni

mindazt, amit hazáját szerető emberek képesek elvégezni rövid tíz év alatt, ha olyan társadalmi rendben élnek, mely megbecsüli munkájukat, segítőkezet és kedvet nyújt nekik! Nehéz és kitartó szorgalom kellett ahhoz, hogy az egyetlen laboratóriumtól a mai modern Szerves Kémiai Kutatóintézetig jussanak el.

De a feltételek meg voltak ehhez. Meg volt elsősorban hazánk felszabadításának nagyszerű tényében; s erről az intézet dolgozói soha nem feledkeznek meg. Nem tévesztik soha szem elől azt az utat, melyet a szovjet katona sapkájáról, a szovjet páncélos oldaláról, üzemeink oromzatáról a Vörös Csillag fénye világít be előttünk. Hiszik és tudják, hogy tíz év múlva ismét olyan hatamas eredményekkel gyarapodva nézünk jövőnk elé, mint ma.

Kerényi György